

ΟΛΙΓΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

Ιστορική αναδρομή

Η λέξη Ήπειρος προέρχεται από τη δωρική λέξη άπειρος και την αιολική άπερον, δηλαδή περιοχή χωρίς πέρας. Κατ' άλλους ονομάζεται Ήπειρος, δηλαδή ξηρά, για διάκριση από τη θάλασσα.

Η Ήπειρος είναι ίσως η αρχαιότερη κοιτίδα συγκρότησης του ελληνικού έθνους και χώρος εξόρμησης των Ελλήνων προς Νότο. Ο ηπειρωτικός πολιτισμός μετατοπίστηκε αργότερα στην υπόλοιπη Ελλάδα και γι' αυτό θεωρείται από πολλούς αρχαίους συγγραφείς «η αρχή της Ελλάδος», οι δε Σελλοί ή Ελλοί έδωσαν στον ελληνικό γεωγραφικό χώρο το όνομα Ελλάς. Για την Ήπειρο και την αρχαιότατη ελληνικότητά της έχουν γράψει δεκάδες επιφανείς ιστορικοί, όπως ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης και ο Πολύβιος.

Κατά την Ελληνιστική Εποχή, τα Ηπειρωτικά φύλα, τα οποία ένωσε ο βασιλέας Πύρρος, Ηπειρώτης με ελληνική συνείδηση, εμφάνισαν οργανωτικές ιδιότητες και ικανότητες, όπως το Κοινόν των Ηπειρωτών και κρατική αντίληψη. Πράγμα που σημαίνει ότι οι Ηπειρώτες ήταν προηγμένος λαός, καθώς ίδρυσαν πόλεις – κράτη και το Κοινόν των Ηπειρωτών.

Ο γεωγραφικός χώρος που ονομάζεται Βόρειος Ήπειρος, σύμφωνα με τις περιγραφές των αρχαίων συγγραφέων, εκτείνεται μέχρι το Γενούσο ποταμό, πέρα από τον οποίο περνούσε η Εγνατία οδός και κατοικούνταν, από τα Ιλλυρικά φύλα. Κατά τις περιγραφές όμως αρχαίων συγγραφέων, τα σύνορα της Βορείου Ηπείρου έφταναν μέχρι τα Ακροκεραύνια όρη. Οι κάτοικοι της περιοχής αυτής, κατά το Στράβωνα, έμοιαζαν με τους Μακεδόνες στη διάλεκτο, τα φορέματα, το χτένισμα, και γενικά στα ήθη και τα έθιμα τους. Τα σύνορα αυτά, δηλαδή του Γενούσου ποταμού, δέχονται και οι βυζαντινοί συγγραφείς. Μνημεία και λείψανα ιστορικά για την ελληνικότητα της Βορείου Ηπείρου είναι σπαρμένα σ' όλη τη χώρα. Οι ανασκαφές στην περιοχή αυτή έφεραν στην επιφάνεια σπουδαία αρχαιολογικά ευρήματα, ανάμεσα στα οποία μια γυναικεία κεφαλή, έργο του γλύπτη Πραξιτέλη και άλλα αγαλματίδια και νομίσματα με εικόνες του ελληνικού δωδεκάθεου.

Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ της Ελλάδας από τους Τούρκους και μαζί με αυτήν και της Ηπείρου, βύθισε τους Έλληνες για πολλά χρόνια στο σκοτάδι και την οπισθοδρόμηση σε όλους τους τομείς. Παρ' όλα αυτά οι Ηπειρώτες, αν και έπαθαν μεγάλες καταστροφές, δεν υπέκυψαν και συνέχισαν τον αγώνα στα βουνά και στις κοιλάδες της Ηπείρου με πρώτους τους Σουλιώτες Κλέφτες και Αρματολούς, που αποτελούσαν μία μόνιμη κατάσταση ανωμαλίας για την Τουρκία. Ιδιαίτερα μεγάλες καταστροφές έπαθαν οι Ηπειρώτες κατά μια άποψη από τον Αλή Πασά, τον Τεπελενλή, που εξανάγκαζε πολλούς από αυτούς σε βίαιο εξισλαμισμό, για να αρχίσει έτσι σιγά σιγά η διαίρεση των Ελλήνων της Βορ. Ηπείρου σε Χριστιανούς και Μουσουλμάνους, και στη συνέχεια σε Έλληνες και Αλβανούς, παρά το γεγονός ότι κατά την άποψη πολλών ιστορικών αποτελούσαν τον ίδιο λαό, είχαν ελληνική συνείδηση και κοινούς προγόνους. Άλλωστε κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, η πλειοψηφία των λαών της Βαλκανικής, πέρα από τις θρησκευτικές τους διαφορές, είχαν ελληνική εθνική συνείδηση και θεωρούσαν τιμητικό να λένε ότι είναι Έλληνες ή ότι είναι απόγονοι των Ελλήνων

Κοσμάς ο Αιτωλός και Βόρειος Ήπειρος

Στις 24 Αυγούστου εορτάζεται και τιμάται η μνήμη του μεγάλου εθνομάρτυρα Αγ. Κοσμά του Αιτωλού. Ο Αγ. Κοσμάς γεννήθηκε στο χωριό της Αιτωλοακαρνανίας Μέγα Δένδρο και ήταν Ηπειρωτικής καταγωγής.

Αφού εμόνασε δεκαεπτά χρόνια στο Άγιο Όρος, παίρνει την μεγάλη απόφαση να βγει και να κηρύξει στον τυρρανισμένο μας λαό. Με τα φλογερά του κηρύγματα ο Πατροκοσμάς, κατ' εξοχήν λαϊκός ιεροκήρυκας, αγγίζει τις ψυχές των απλοϊκών ανθρώπων με τον μεστό και απλό του λόγο. Βασικό του μέλημα και φροντίδα είναι η Παιδεία του σκλαβωμένου Γένους και το «Ποθούμενο», δηλ. η ελευθερία. Οι «ενθυμήσεις», οι επιστολές του και οι τοπικές παραδόσεις, στοιχεία τα οποία πολύ αφθονούν στην Ήπειρο, όπου και έριξε το μεγάλο βάρος της προσπάθειάς του, δείχνουν την μεγάλη του προσφορά και την επιτυχή του δράση.

Τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο Πατροκοσμάς επικέντρωσε την δράση του στη Β. Ήπειρο και στις 24 Αυγούστου 1779 οι Τούρκοι εξαιτίας του φθόνου των Εβραίων τον απαγχόνισαν στο χωριό Κολικόντασι και το λείψανο του το έριξαν στα νερά του Άψου πόταμου. Παρά την πέτρα που του είχαν δέσει στον λαιμό, το λείψανο επέπλεε. Βρέθηκε από τον ιερέα Μάρκο κι ενταφιάσθηκε στη μονή της Θεοτόκου Αρδονίτσας Β. Ηπείρου, όπου και ανευρέθη. Τα οστά του Πατροκοσμά «φυλάσσονται» στο Μουσείο της πόλης Φίερι και όταν το 1992, ύστερα από τόσα χρόνια βαριάς σιωπής και απαγόρευσης λατρείας, λειτούργησε ο νυν Μακαρ. Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος (ως έξαρχος Αλβανίας τότε), έφεραν τα οστά του Αγιοκοσμά στο ναό του για προσκύνημα.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΙΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

ΣΥΝΘΗΚΗ ΛΟΝΔΙΝΟΥ 17/30 ΜΑΪΟΥ 1913

Εγένετο εν Λονδίνω τη 17/30 Μαΐου, 1913
Μεσημβρίαν 35 (ώραν Γκρήνουιτς).

ΠΡΟΤΟΚΟΛΛΟΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ 17.12.1913

**ΠΡΟΤΟΚΟΛΛΟΝ ΔΙΑΧΑΡΑΞΕΩΣ
ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΗΣ ΜΕΘΟΡΙΟΥ
ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ 27.1.1925**

Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Με την ουσιαστική συνεπώς διχοτόμηση της Ηπείρου, δημιουργήθηκε το Βορειοηπειρωτικό Ζήτημα, που συνεχίζει να παραμένει ένα εκκρεμές (νομικά, ηθικά και διπλωματικά) διεθνές ζήτημα. Οι Βορειοηπειρώτες δεν υπέκυψαν στις αποφάσεις των μεγάλων Δυτικών Δυνάμεων. Άκαμπτοι άρχισαν τον αυτονομικό τους αγώνα με απώτερο σκοπό την ένωσή τους με την ελεύθερη Ελλάδα. Η κορυφαία έκφραση της αιματοβαμμένης ιστορικής πορείας του Βορειοηπειρωτικού Ελληνισμού είναι η ημέρα της 17^{ης}

Φεβρουαρίου 1914. Αυτή είναι η ημέρα της ανακηρύξεως της Αυτόνομης Βορειοηπειρωτικής Πολιτείας. Ο επιτυχής αγώνας των Ελλήνων αυτονομιστών, υποχρέωσαν την αλβανική πλευρά να καταφύγει στην αίτηση για παρέμβαση της Διεθνούς Επιτροπής Ελέγχου προς ειρηνική επίλυση των διαφορών και διακοπή των εχθροπραξιών. Η Βορειοηπειρωτική κυβέρνηση αποδέχθηκε την πρόταση. Τρεις μήνες νικηφόρων αγώνων οδήγησαν στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου της Κερκύρας. Τελικά στις (17 Μαΐου 1914) υπογράφηκε στην Κέρκυρα, στο ξενοδοχείο «Ωραία Βενετία» το περίφημο «Πρωτόκολλο της Κερκύρας». Αυτό το πρωτόκολλο αποτελεί μέχρι και σήμερα το πλέον ισχυρό διπλωματικό κείμενο αποδεκτό από όλες τις πλευρές, το οποίο κατοχυρώνει όλα τα δικαιώματα αυτονομίας των Βορειοηπειρωτών. με το οποίο παρείχεται πλήρης διοικητική αυτονομία στην Βόρειο Ήπειρο (ελευθερία θρησκείας, παιδείας, επικοινωνίας). Αυτή η διεθνής συνθήκη υπογράφηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις και την Αλβανία, αλλά δυστυχώς όπως και άλλες στην συνέχεια αποδείχθηκε νεκρό γράμμα. Ποτέ δεν υπήρξε κάποια νεότερη διεθνής σύμβαση, η οποία να το αναθεωρεί ή να το καταργεί, ούτε καταγγέλθηκε από κάποιο από τα υπογράφοντα μέρη, ούτε υπήρχε πρόβλεψη χρονικού περιορισμού της ισχύος του.

Τα γεγονότα του αυτονομικού αγώνα προκάλεσαν τον ενθουσιασμό στην ελεύθερη Ελλάδα. Ενθουσιασμός, που πολύ γλαφυρά αποτυπώνεται στο συγκλονιστικό ποίημα του Κωστή Παλαμά «Χιμάρα – Οι λύκοι».

Είναι χαρακτηριστικό ένα απόσπασμα του Γάλλου ιστορικού, δημοσιογράφου και συγγραφέα Ρενέ Πινώ, ο οποίος επισκέφθηκε την περιοχή το 1913: «Το δικαίωμα της ένωσης της Χιμάρας με την Ελλάδα, τεκμηριώνουν οι παραδόσεις της, ο πατριωτισμός της, καθώς και η γεωγραφική και οικονομική της θέση. Είναι το τελευταίο επικόσμημα στο κοντάρι της γαλανόλευκης σημαίας σε αυτή τη μεριά της Ηπείρου και είναι τόσο καλά μπηγμένο που καμιά θύελλα δεν θα μπορέσει να το αποσπάσει..... Είναι αδύνατο η Χιμάρα να μη γίνει Ελληνική. Διότι είναι ήδη ελληνική».